

ZE ZJAWISK WSPÓŁCZESNEGO
JĘZYKA CZESKIEGO

Milan HRDLIČKA
Praha

Odjeli na hory versus do hor

Náležitě užívání původních předložek *do* + *G* a *na* + *Ak* ve významu místním dynamickém směřovém (pohyb někam) je vzhledem k jeho značné šíři a rozmanitosti poměrně složité. V tomto jazykovém sloupku se stručně zastavíme u distribuce uvedených primárních prepozic ve vybraných případech, kdy je možné kvůli povaze objektů a lokalit uplatnění obou zmíněných předložek¹, ovšem s určitým významovým odlišením.

Předložková spojení s významem místním (ADV Loc, pohyb někam, směřování určitým směrem), event. rovněž s významem účelovým (ADV Fin, pohyb někam s určitým cílem, s nějakým záměrem)² typu *jet na tábor, na hrad, na chatu; jít na vlak, na metro, na autobus* vyjadřují orientovanost, zaměření pohybu na jistý cíl, a to jak s jeho výsledným dosažením (to znamená kupř. *dojet až na tábor*, resp. *do tábora*, srov. dále; *příchod až k vlaku*, resp. *nástup do vlaku* apod.)³, tak pouze směřování bez kontaktu s příslušným denotátem. Kupř. stopař se může zeptat řidiče vozu, který na jeho znamení zastavil, *Dobrý den, nejedete na Prahu?* (čili ve směru na ono město, nikoliv nutně až do něj).

Oproti tomu užití předložky *do+G* v obdobných situacích signalizuje vstup do objektu, proniknutí do prostoru, pohyb „dovnitř“: *jít do metra* znamená, že příslušná osoba vstupuje do stanice metra, event. nastupuje do vozu podzemní dráhy; *jet do tábora* zase značí, že dotyčná osoba vjíždí do dané ohraničené lokality, překračuje jistou hranici území⁴ apod.

¹ Rolí kupř. nehraje relevantní rozdíl mezi jejich povrchem a vnitřkem na rozdíl od spojení jako *na auto x do auta, na stůl x do stolu* apod.

² Příslušná určení ADV Loc (jít kam) a ADV Fin (jít proč) je nutné odlišovat, srov. *jít do kina* (pohyb někam) x *jít na oběd* (pohyb za určitým účelem – „aby obědval“).

³ Explicitní vyjádření nástupu (vstupu) do příslušného dopravního prostředku není nezbytně nutné, výsledný stav se dá logicky předpokládat.

⁴ Upozorňujeme v této souvislosti na korelaci prepozic a pádů *do* + *G* – *v* + *L*, resp. *na* + *Ak* – *na* + *L*, čehož se může v komunikaci funkčně využívat. Řekneme-li např. *Strávil celý víkend na*

Čím se potom odlišuje – nahlíženo výše naznačenou optikou – konkurence vyjádření typu *Jeli na hory x do hor* (analogicky též *Jeli na poušť x do pouště* aj.)? Je v nich užití zmiňovaných prepozic volně zaměnitelné?

Domníváme se, že snad už i pokročilejšímu zahraničnímu bohemistovi je na první pohled zřejmé, že rozhodně nikoliv. V čem tedy spočívá odlišnost těchto spojení?

V prvé řadě je třeba konstatovat, že je výpověď *Jeli na hory* jednoznačně častější. Dalším významným relevantním prvkem je skutečnost, že mluvčí v daném případě konstatuje, že dotyčné osoby odjeli do určité lokality (*Jsou na horách*) a pobývají tam za běžných (obvyklých) okolností: tráví tam kupř. dovolenou, jsou tam na výletě, sportují apod.

Oproti tomu výpověď *Odjeli do hor* se jeví jako v jistém smyslu příznaková. Skrývá v sobě totiž význam vstupu do určitého teritoria a obklopení (nebo „pohlcení“, chcete-li) daných osob horským masivem⁵.

Naznačenou situaci pomohou přiblížit i následující příklady: *Vypravili se na náročnou túru (hluboko) do hor x Vypravili se na výlet na hory; Horská služba už druhým dnem intenzivně pátrá po turistech, kteří uzíli kdesi v horách x Na horách bude o víkendu slunečné počasí; Spojeneční vojáci intenzivně pátrají po skupinkách teroristů ukrytých v obtížně dostupných horách x Na našich horách napadl první letošní sníh.*

chatě, vyroumíme, že bylo třeba hezké počasí a on prožil konec týdne v chatě a v jejím okolí. Oproti tomu výpověď *Strávil celý víkend v chatě* (tedy „vevnitř“) podává informaci právě opačnou, zcela protichůdnou.

⁵ Je možno spatřovat i jistou analogii ve vyjádření typu *sedět na židli* (tedy „nahore“) a *sedět v křesle* (čili částečně „uvnitř“, sedící je totiž do křesla „ponořen“, „zabořen“).